

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

Advokat Sven Knagenhjelm
Advokatforum Kontorfellesskap
Grensen 12
0159 OSLO

Deres ref

Vår ref
00/3930 E

Dato 19.6.01

**Det frivillige Skyttervesens avtale med Nammo Raufoss AS - klage
over Konkurransetilsynets vedtak V2000-80**

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ved Konkurransetilsynets brev av 10. november 2000 mottatt klage av 3. august 2000 fra advokat Sven Knagenhjelm på vegne av Det frivillige Skyttervesen over Konkurransetilsynets vedtak av 12. juli 2000 om inngrep etter konkurranselovens § 3-10 mot Det frivillige Skyttervesens (DFS) avtale med Nammo Raufoss AS (Nammo Raufoss). Avtalen ble opprinnelig inngått mellom DFS og Raufoss AS i 1990. Avtalen var forutsatt å gjelde for 5 år, for deretter å fornyes automatisk for to år om gangen om den ikke ble sagt opp etter nærmere regler.

Det påklagde vedtak lyder:

"1. Det frivillige Skyttervesen pålegges å fornye samarbeidsavtale av 5. april 1990 eller å inngå ny avtale om levering av ammunisjon i samsvar med punkt 2 og 3 nedenfor innen 30. september 2000.

2. Ved inngåelse eller fornyelse av leveringsavtaler for ammunisjon pålegges Det frivillige Skyttervesen å innby flere aktører i markedet til å inngi tilbud på like vilkår. Prekvalifisering av leverandører tillates ikke.

3. Det frivillige Skyttervesen forbys å inngå eller fornye leverandøravtaler med bestemmelser om eksklusiv kjøpsplikt med varighet lengre enn to år.

4. Det frivillige skyttervesen pålegges å informere alle skyttersamlag i organisasjonen om innkomne tilbud og innholdet i dem, og å begrunne valg av leverandør. Denne

---

Postadresse
Postboks 8004 Dep
N-0030 OSLO

Kontoradresse
Akersg. 59

Telefon *
22 24 90 90
Org. nr.
972 417 785

Konkurransopolitisk avdeling
Telefaks
22 24 27 23

Saksbehandler
Helge Aske
22 24 47 86

informasjonen skal gis skyttersamlagene senest en måned etter at leverandøravtale er inngått eller fornyet, og skal samtidig sendes i kopi til Konkurransetilsynet.

5. Det frivillige Skyttervesen og Nammo Raufoss AS forbys å inngå avtale om samarbeid med sikte på at Nammo Raufoss AS skal oppnå en størst mulig markedsandel.

6. Vedtaket trer i kraft straks, og gjelder til 1. oktober 2005."

Markedsaktører saken

Det frivillige Skyttervesen (DFS)

DFS er en ideell organisasjon og hadde i 1997 ca. 188 000 medlemmer som er organisert gjennom ca. 950 skytterlag. Skyttervesenets mål er å fremme praktisk skyteferdighet i det norske folk og derved dyktiggjøre det for landets forsvar. Foreningen finansieres gjennom medlemskontingenter, sponsorbidrag og statstilskudd. Foreningens daglige drift besørges av sentraladministrasjonen, Skytterkontoret, som også forestår salg av ammunisjon til medlemmene, hovedsakelig gjennom det enkelte skytterlag. DFS og skytterlagene utgjør dermed også en salgs- og distribusjonskanal for ammunisjon rettet mot sluttbrukerne. DFS kjøper inn ammunisjon for egen regning som lagerføres og selges videre til skytterlag rundt omkring i landet.

Nammo Raufoss

Raufoss ASA, Patria Industries Oy og Celcius AB har etablert et felles nordisk ammunisjonsselskap med navnet Nammo AS. Nammo er et holdingselskap med heleide datterselskaper Nammo Raufoss AS, Nammo Lapua Oy og Nammo Liab AB. Raufoss ASAs eierandel i Nammo AS ble våren 2000 ervervet av Den norske stat v/Nærings- og handelsdepartementet. Nammo Raufoss AS (Nammo Raufoss) er en ammunisjonsprodusent som bl.a. selger skytterlagsammunisjon i det norske markedet. Raufoss er eneste leverandør av ammunisjon til DFS, og distribuerer primært skytterlagsammunisjon gjennom DFS.

Norma

Norma Projektilfabrik AS selger rifleammunisjon i det norske markedet. Ammunisjonen blir produsert i Sverige hos Norma Precision. Normas produkter blir i Norge distribuert gjennom sportsforretninger og andre utsalgssteder for våpen og ammunisjon.

Konkurransetilsynet

Konkurransetilsynet tok saken under behandling etter henvendelse av 15. desember 1998 fra Advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Beck på vegne av Norma Projektilfabrik AS. Det ble her bedt om at Konkurransetilsynet grep inn slik at DSF ble pålagt å distribuere også ammunisjon fra Norma Projektilfabrikk.

For sakens forberedelse innhentet Konkurransetilsynet opplysninger fra DFS, jfr. konkurranselovens § 6-1. I brev av 18. februar 2000 varslet Konkurransetilsynet inngrep etter konkurranselovens § 3-10 mot avtalen mellom DFS og Nammo Raufoss. Konkurransetilsynet la til grunn at DFS' salgsvirksomhet er ervervsvirksomhet etter konkurranselovens § 1-3.

Tilsynet definerte i inngrepsvarselet det relevante marked til å være ammunisjon som kjøpes og benyttes i privat sammenheng. Dette fordi forsvaret og politiet som kjøpergrupper skiller seg vesentlig fra det private markedet både når det gjelder innkjøpsstørrelse og distribusjon. Det relevante produktmarkedet ble nærmere avgrenset til å gjelde rifleammunisjon som er tiltenkt øvelses- eller konkurranseskyting, benevnt skytterlagsammunisjon. Jaktammunisjon faller utenfor fordi den har noe andre tekniske spesifikasjoner mv. som gjør at den prismessig ikke er et substitutt til skytterlagsammunisjon.

Tilsynet anser at det vil være en rekke lokale markeder i Norge, men at markedsandeler i nasjonal målestokk vil være en god indikator på ulike produkters posisjon i markedet selv om lokale forhold varierer noe.

Årsomsetningen i det relevante markedet anslås til 22-23 mill. kr. Det anslås videre at Nammo AS har en markedsandel på 75 - 85 pst. av markedet, hvorav Nammo Raufoss anslagsvis står for 60-70 pst. av markedet. Den øvrige del av konsernets omsetning stammer fra Nammo Lapua Oy.

At noen leverandører har bedre tilgang til et distribusjonsnettverk enn andre, kan begrense konkurransen. Imidlertid må det være et viktig distribusjonsnettverk slik at tilgang til dette er av avgjørende betydning for tilgjengeligheten til sluttbrukerne i markedet. Det må videre foreligge en form for favorisering av enkelte leverandører når det gjelder tilgangen til nevnte distribusjonskanal. En slik favorisering kan skje gjennom eksklusive leverandøravtaler eller gjennom annen praksis som medfører at enkelte leverandører prioriteres på bekostning av andre.

Etter Konkurransetilsynets vurdering har DFS en spesiell posisjon som distributør som gir grunnlag for å utvikle lojalitet og god kommunikasjon mellom distributør og skytter. Dette gir DFS en særstilling sammenlignet med andre kommersielle aktører. Ammunisjonen som distribueres gjennom DFS er anslått å utgjøre 60-70 pst. av det totale marked for skytterlagsammunisjon. Hvorvidt en produsent har tilgang til DFS' distribusjonskanal vil være avgjørende for produsentens tilgang til sluttmarkedet. I vedtaksbrevet tillegges at DFS' formidling av statstilskuddsmidler til delvis nedskrivning av prisen for rekruttammunisjon, befester en slik stilling ytterligere.

I samarbeidsavtalen mellom daværende Raufoss og DFS fra 1990 heter det at "*DFS vil ikke markedsføre eller distribuere annen ammunisjon i samme kaliberområde eller andre produkter beregnet for samme anvendelsesområde*". Dette gir Raufoss enerett til

distribusjonsnett som DFS representerer. Det heter videre at "*DFS og RA [Raufoss, vår anm.] vil ut fra denne avtales intensjon og ordlyd i fellesskap arbeide for å oppnå størst mulig bruk av norskprodusert ammunisjon under navnet "Raufoss" blant skyttere i Norge. Dette mål skal nås gjennom et seriøst og langsiktig arbeid hvor målsetningen skal være å oppnå en markedsandel på 90 pst.*" Konkurransetilsynet anfører at dersom samarbeidet faktisk innebærer en slik intensjon, vil dette redusere DFS tilbøyelighet til å slippe andre leverandører til på likt grunnlag.

I sin vurdering av de konkurransemessige virkninger finner Konkurransetilsynet at det avtalemessige bindingsforholdet og den uformelle samforstand om intensjonen med samarbeidet, er med på å opprettholde Nammo Raufoss sin enerett til DFS' distribusjonsnett. Tilsynet uttaler videre at det kan redusere transaksjonskostnadene å handle fra én leverandør. Det konkurransemessige problem oppstår når det etableres bindingsformer eller typer av samarbeid som ekskluderer alternative leverandører fra å konkurrere om leveranser på lik linje med Nammo Raufoss.

For at organisasjonens medlemmer skal være kjent med fremgangsmåte og prinsipper for valg av ammunisjonsleverandør, pålegger tilsynet DFS en informasjonsplikt overfor skyttersamlagene.

Før tilsynet traff endelig vedtak 12. juli 2000 endret partene sin avtale frivillig og fjernet bestemmelsen om høyest mulig markedsandel for Nammo Raufoss. Videre ble det fjernet bestemmelser fra avtalen slik at det ble klart at dagens praksis hvor det enkelte skytterlag fritt kunne bestemme hvor de skulle gjøre sine innkjøp, ikke var i strid med avtalen. Partene var videre blitt enige om å begrense avtalens varighet til 1. januar 2001. For dette tidspunkt var partene enige om å gå inn i forhandlinger om en ny og tidsbegrenset avtale, gjeldende for en periode for 2 eller 3 år.

Etter tilsynets vurdering bidro ikke endringen partene hadde foretatt i avtalen til å fjerne de konkurransebegrensende virkningene av avtaleforholdet.

Tilsynet har vurdert innsigelser om at DFS er en frivillig organisasjon og at dens ideelle formål bør få betydning for i hvilken grad det bør gripes inn overfor avtalen. Tilsynets inngrep er basert på effektivitetshensyn og det kan ikke se at en skjerpet konkurranse om leveranse av skytterlagsammunisjon står i motstrid til DFS' formål.

Tilsynet finner videre at det forhold at Nammo Raufoss og Lapua tilhører samme konsern gjør at de ikke kan sies å konkurrere med hverandre.

Det har vært fremmet anslag for Normas markedsandeler som er noe høyere enn tidligere beskrevet i saken. Konkurransetilsynet anfører at dette ikke har vært avgjørende for tilsynet, som opprettholder sitt vedtak.

Det frivillige Skyttervesen

I tillegg til klagebrevet har DSF supplert sine synspunkter ved brev til departementet av 12. februar 2001, ved møte 16. februar 2001 og ved brev av 8. mars 2001.

DFS har opplyst at bakgrunnen for avtalen går tilbake til 1989 hvor Raufoss sto uten distributør etter at tidligere distribusjonsselskap var gått konkurs. Den gang fantes det ikke alternativ distribusjon, og DFS sto i fare for å måtte kjøpe all ammunisjon i utlandet. Raufoss på sin side vurderte nedlegging av denne produksjonen. Gjennom avtalen av 5. april 1990 opprettet DFS et salgskontor, og påtok seg å kjøpe all ammunisjon fra Raufoss for 5 år. Ordningen har ikke hindret skytterlagene å kjøpe ammunisjon direkte fra andre leverandører.

For DFS er det av største betydning å være sikret forutberegnelighet med hensyn til leveranser av ammunisjon. Leveringssikkerhet er en av grunnene til at en ønsker å ha avtale med en leverandør av gangen, fortrinnsvis en som produserer i Norge, da dette gir fordeler som større innsyn i produksjonen med de påvirkningsmuligheter dette gir, lavere lagerkostnader og gunstigere priser gjennom store innkjøpskvanta. DFS kan ikke se hvorfor det ikke skal kunne stå fritt med hensyn til å velge den leverandør som man mener kan tilby den beste kombinasjon av pris, service, forutberegnelighet og kvalitet. DFS har videre framholdt overfor departementet at dets rolle som en del av landets totalforsvar gjør at en i denne saken også bør legge vekt på forhold som strekker seg ut over det konkurransemessige.

I tilsvar til vedtaksvarselet framholder DFS at det er en ideell organisasjon uten økonomisk formål. Bevegelsen er kommet til etter Stortingsvedtak så tidlig som 1893 og skal etter formålsparagrafen fremme "*praktisk skyteferdighet innen det norske folk og derved dyktiggjøre det for landets forsvar.*" Siden organisasjonen ikke gjør annet enn å yte medlemsskytterlagene en form for velferdstjeneste påberopes at det ikke er riktig å betrakte DFS som ervervsdrivende i konkurranselovens forstand. Under enhver omstendighet bør det ideelle aspekt ved denne virksomheten få betydning for i hvilken grad tilsynet skal benytte sin skjønsmessige myndighet til å gripe inn.

Med hensyn til Konkurransetilsynets vurdering av DFS rolle som distributør vises til at det ikke legges restriksjoner på skytterlagenes adgang til å kjøpe annen ammunisjon enn Nammo Raufoss. Konkurrenten Norma har videre adgang til å avertere i DFS' organisasjonsblad Skyttertidende, noe som benyttes i betydelig utstrekning. DFS har ikke eget distribusjonsnett, men benytter de samme private speditører som Norma. Videre er situasjonen faktisk slik at ammunisjonsforvalterne i de fleste skytterlag har lager av ammunisjon fra Norma, slik at medlemmene også i mange tilfeller ikke engang er nødt til å bestille ammunisjon fra Norma på egen hånd. Det er også eksempler på at enkelte skytterlag utelukkende bruker ammunisjon fra Norma, til dels gjennom eksklusivitetsavtaler. Det fremholdes således at det for skytterlagene er like enkelt å bestille ammunisjon fra Norma som fra Raufoss. DFS konkluderer med at

Konkurransetilsynets forutsetning om at adgangen til å selge ammunisjon gjennom skytterkontoret er av avgjørende betydning for tilgjengeligheten ikke medfører riktighet.

DFS vurderer videre konkurransesituasjonen slik at Nammo Raufoss er avhengig av å levere tilfredsstillende pris og kvalitet, hvis ikke vil skytterlagsmedlemmene etterspørre ammunisjon fra Norma.

Med bakgrunn i Konkurransetilsynets henvendelse har DFS og Nammo Raufoss endret visse avtalebestemmelser, referert ovenfor under avsnittet om Konkurransetilsynets vurderinger.

I klagen anslår DFS omsetningen i markedet for skytterlagsammunisjon til 22,4 mill. kr. pr. år. Av dette har DFS 13,1 mill. kr., Norma 6,8 mill. kr. og Lapua resten. Dette gir et annet bilde av markedet enn det Konkurransetilsynet har lagt til grunn.

DFS viser til at Konkurransetilsynet i møte om saken ønsket at DFS i større grad enn hittil skulle bruke pris som virkemiddel. DFS vil fremheve at man i alle år har fokusert på pris. DFS' oppgave er å sørge for å skaffe skytterne best mulig ammunisjon til lavest mulig pris. Realprisen på skytterlagsammunisjon ligger nå lavere enn i 1987. I 1999 solgte DFS ammunisjon til 668 skytterlag. Når Norma har leveranser for over 2000 kroner til 197 skytterlag, viser det at det ikke burde være noe i veien for at skyttere som ønsker å bruke Norma-ammunisjon, kan gjøre det. Samme faktum tyder heller ikke på at lojalitetshensyn har særlig gjennomslagskraft.

I et tilliggende marked, markedet for jaktammunisjon, har Norma praktisk talt hele markedet i Norden.

DFS har gjennom samarbeidet med Raufoss lyktes i å holde prisene nede, samtidig som en har lyktes med å drive en aktiv produktutvikling som tar hensyn til de ulike øvelser innen DFS. Det foreligger i dag hele åtte forskjellige ammunisjonstyper innenfor kaliber 6,5. Dersom skytterkontoret blir tvunget til å gå ut med anbudsinnbydelse annet hvert år, vil det samarbeid man har hatt med Raufoss om produktutvikling bli nærmest umuliggjort. Det sier seg selv at Raufoss ikke vil kunne fortsette å gi DFS samme innsyn i produksjonsprosessen dersom man vet at DFS i neste omgang skal invitere Norma til å kunne bli den neste "eneleverandøren" til skytterkontoret. I en slik anbudsinnbydelse vil skytterkontoret måtte gi nøyaktige spesifikasjoner om de ulike ammunisjonstypers sammensetning, samtidig som man sitter på informasjon fra Raufoss som vil komme konkurrenten til gode dersom man skifter leverandør.

Dersom det skulle inntreffe endringer hos Raufoss i forhold til for eksempel pris og samarbeidsinnstilling overfor produktutvikling, vil ikke DFS utelukke at en vil forlate

det eksisterende samarbeid, selv om det vil medføre ulemper i forhold til dagens ordning.

Så lenge nærmere 60 pst. av skytterne i dag bruker Raufoss-ammunisjon, vil en anbudsrunde være lite realistisk, herunder vil det være vanskelig å innhente tilbud basert på et konkret volum. En eneforhandleravtale med Norma vil medføre at grunnlaget for salgskontorets virksomhet forsvinner. Så lenge Raufoss fortsetter å produsere ammunisjon må følgelig salgskontoret nedlegges dersom men velger en annen leverandør. Dersom DFS skulle bli presset til å velge Norma, eksempelvis etter press fra distriktene slik føringene i tilsynets vedtak legger opp til, frykter en at dette på sikt kan føre til at Raufoss nedlegger sin produksjon, og da er en tilbake med bare en leverandør på markedet.

DFS ser ikke bort fra at mange kjøper rekruttammunisjon fra Raufoss fordi denne er billigst, og at Norma ville hatt en noe større del av markedet om vilkårene på dette punkt hadde vært like. Samtidig er det ingen ting som tyder på at en fortsetter å bruke Raufoss når en går over fra rekrutt til voksen utelukkende fordi en har brukt Raufoss tidligere. DFS vil undergi systemet med prisnedskrivning en grundig vurdering. Da denne nødvendigvis må behandles på en organisasjonsmessig betryggende måte, vil det ikke være riktig å forskuttere resultatet av en slik behandling. Det må bl.a. tas skritt for å sikre at den prisnedskrevne rekruttammunisjonen forbeholdes treningsskyting for rekrutter.

Norma reklamerer i dag for at rekruttammunisjon er velegnet også som treningsammunisjon for elgjegere, og opplyser selv at over halvparten av denne ammunisjonen selges til jegere. Følgelig vil det by på problemer å hindre et slikt salg dersom Norma i fremtiden skulle nyte godt av prisnedskrivning for rekruttammunisjon.

Spørsmålet om å foreta nedskrivning av pris på rekruttammunisjon, og på hvilken måte dette skal skje, er under enhver omstendighet et organisasjonspolitisk spørsmål som DFS selv bør ha frihet til å vurdere. Selv om ordningen har visse konkurransemessige aspekter er ikke virkningen på den totale konkurransesituasjonen mellom ammunisjonsleverandørene av en slik karakter at disse kan berettige et inngrep etter konkurranselovens § 3-10. Norges skytterstyre har behandlet prisnedskrivningsordningen på styremøte 5. februar 2001. DSF opplyser at endelig beslutning vil falle i mars, men det er klart at ordningen, om den fortsetter, ikke lenger skal gjelde bare produkter fra Raufoss.

I sitt brev av 12. februar 2001 har DSF videre opplyst at partene er i ferd med å undertegne en revidert avtale som ikke gir DFS noen forpliktelser til å kjøpe eksklusivt fra Raufoss. I brev av 8. mars 2001 oversender DSF hoveddelen i en ny avtale mellom DSF og Nammo AS om salg av ammunisjonsprodukter hvor DSF får enerett til å distribuere varer fra Nammo AS under merkenavnet "Raufoss".

Til oppsummering anfører DFS at det som salgskanal ikke utgjør en avgjørende betydning for sluttbrukerne i markedet slik Konkurransetilsynet har lagt til grunn. Selv om det foreligger en eksklusiv avtale med Raufoss, er ikke avtalen, eller praktiseringen av den, slik at Raufoss har en bedre tilgang til sluttbrukerne i markedet når man ser markedet for skytterlagsammunisjon under ett. Praktisering av prisnedskrivningsordningen for rekruttammunisjon endrer ikke på dette. DFS konkluderer med at det er åpenbart at vilkårene ikke er til stede for å hevde at det foreligger en konkurransebegrensning som berettiger inngrep.

Departementet

Det har vært reist spørsmål om den distribusjonsvirksomheten av skytterlagsammunisjon som DSF driver omfattes av konkurranseloven. Etter departementets vurdering faller virksomheten utvilsomt inn under lovens virkeområde.

Konkurransetilsynets vedtak er fattet i medhold av konkurranselovens § 3-10 som lyder

"§ 3-10. Inngrep mot konkurranseskadelig atferd.

Konkurransetilsynet kan ved enkeltvedtak eller forskrift gripe inn mot vilkår, avtaler og handlinger dersom tilsynet finner at disse har til formål, virkning eller er egnet til å begrense konkurransen i strid med formålet i lovens § 1-1.

Første ledd omfatter blant annet vilkår, avtaler og handlinger som kan:

- a) opprettholde eller styrke en dominerende stilling i et marked ved hjelp av konkurransehemmende metoder, eller*
- b) begrense kunders valg, fordyre produksjon, distribusjon eller omsetning, stenge konkurrenter ute eller nekte forretningsforbindelse eller medlemskap i sammenslutninger.*

Med nektelse av forretningsforbindelse menes også at en ervervsdrivende bare er villig til forretningsforbindelse på bestemte vilkår.

Vedtak om inngrep kan gå ut på å nedlegge forbud eller å gi påbud, samt å gi tillatelse på vilkår. Vedtaket kan dessuten gå ut på å regulere ervervsdrivendes priser. Det gjelder også når det foreligger markedssvikt som følge av naturlig monopol, offentlige reguleringer eller andre forhold.

Vedtak rettet mot kommunale eller fylkeskommunale organer treffes av Kongen."

Departementet er enig i Konkurransetilsynets vurderinger om at DFS har en særskilt stilling som distributør av skytterlagsammunisjon. Departementet er videre enig med Konkurransetilsynet i at denne stilling forsterkes ved at DFS mottar statstilskudd som brukes til å skrive ned prisene på rekruttammunisjon som distribueres gjennom DFS.

Selv om produsenter og leverandører har muligheter for å selge ammunisjon bl.a direkte til skytterlagene, mener departementet at DFS har en særstilling som distributør i dette markedet. Departementet har ut fra foreningens positive formål og virke ikke noe å bemerke til denne særstillingen som sådan, men finner det berettiget med særskilte pålegg for å hindre konkurranseskadelige virkninger.

Departementet finner videre tiltakene referert under pkt. 1 - 3 i Konkurransetilsynets vedtak egnet til å fremme konkurransen i dette markedet i tråd med konkurranselovens formål. Vedtakets pkt. 1 medfører at det må inngås ny leveringsavtale. Vedtakets pkt. 2 sikrer at flere leverandører kan inngi tilbud. Vedtakets pkt. 3 begrenser ny leveringsavtales gyldighetsperiode dersom DFS ønsker å inngå leverandøravtale med bestemmelser om eksklusiv kjøpsplikt.

Ut fra at det i klagen fra DFS er benyttet plass på å argumentere for og mot valg av enkelte navngitte leverandører, finner departementet for ordens skyld grunn til å minne om at vedtaket ikke hindrer DFS i å inngå avtaler med noen leverandør, heller ikke i form av avtale om eksklusiv kjøpsplikt. Men vedtaket setter nærmere grenser for hva avtalevilkårene kan bestå i ut fra hensynet til virksom konkurranse i markedet for skytterlagsammunisjon. Ut fra anførselene om DFS' rolle som ledd i totalforsvaret, skytterkontorets ansvar for bl.a. tilgjengelighet av ammunisjon og DFS mål knyttet til det samlede tilbud til skytterne, vil departementet bemerke at vedtaket ikke spesifiserer hvilke kriterier DFS skal benytte, eller vektlegge, ved evaluering av innkomne tilbud. Men det kreves at valget skal begrunnes.

DFS har som nevnt ovenfor pekt på sin rolle som en del av landets totalforsvar, og at dette tilsier at det bør legges vekt på forhold som strekker seg ut over det konkurransemessige. Departementet mener imidlertid at Konkurransetilsynets vedtak er forholdsvis lite inngripende, og kan ikke se at vedtaket skulle ha noen effekt på landets totalforsvar.

Vedtaket pkt. 5 utgjør et særskilt forbud mot å gjenopprette avtale om samarbeid som går ut på å gi Nammo Raufoss AS en størst mulig markedsandel. Selv om avtaleklausulen etter det som er opplyst er opphevet mellom partene, vil forbudet motvirke at et slikt avtaleforhold gjenoppstår, jfr. bl.a. konkurranselovens § 5-1.

Departementet har merket seg at tilsynet har ansett behov for særskilt å fastsette vilkår for hvordan de ulike organisasjonsledd innen DFS bør informeres om tilbud fra og valg av leverandør vedrørende innkjøpsavtaler for skytterlagsammunisjon, jf. vedtakets pkt. 4. Departementet er enig med tilsynet i at en informasjonsplikt om valg av leverandøravtale som beskrevet i vedtaket er i samsvar med vedtakets formål. Det er etter departementets vurdering klar hjemmel i loven for å gi et slikt pålegg. Departementet anser imidlertid generelt at det å gi relevant informasjon til medlemmene er i overensstemmelse med vanlig praksis og prinsipper i dagens organisasjonsliv. Departementet vil ut fra dette unngå inngrep etter konkurranseloven

for å regulere plikter og rettigheter knyttet til informasjons- og beslutningsprosedyrer innad i en frivillig medlemsorganisasjon av denne type. En finner derfor å ville endre vedtakets pkt. 4 slik at den rettslige plikten til begrunnelse etter konkurranseloven bare gjøres gjeldende overfor Konkurransetilsynet. Dersom DSF, mot formodning, ikke informerer sine organisasjonsledd, kan Konkurransetilsynet likevel på selvstendig grunnlag, bl.a. ved enkeltvedtak innen rammen av konkurranselovens § 4-2, gi informasjonen videre til skyttersamlagene eller offentliggjøre den. Vi viser i denne forbindelse til forvaltningslovens § 36.

Departementet har med positiv interesse merket seg at DSF har, eller er i ferd med å endre sin praksis på visse punkter. Det foreligger imidlertid ikke noe frafall av deler av klagen som følge av dette.

Konkurransetilsynet har gitt klagen oppsettende virkning. Av praktiske hensyn må det derfor gis ny frist i vedtakets pkt. 1.

Konklusjon:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har under henvisning til ovenstående vedtatt følgende:

"Konkurransetilsynets vedtak av 12. juli 2000 om Det frivillige Skyttervesens avtale med Nammo Raufoss AS endres slik at pkt. 1 skal lyde:

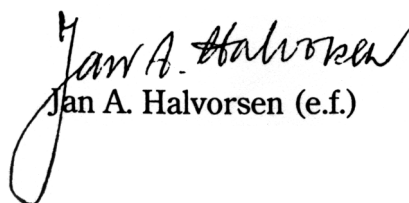
Det frivillige Skyttervesen pålegges å fornye samarbeidsavtale av 5. april 1990 eller å inngå ny avtale om levering av ammunisjon i samsvar med punkt 2 og 3 nedenfor innen 1. november 2001.

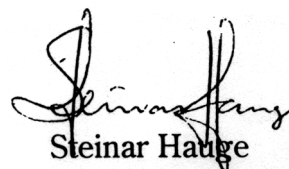
Videre endres pkt. 4 i Konkurransetilsynets vedtak slik at det skal lyde:

Det frivillige Skyttervesen pålegges å informere Konkurransetilsynet om innkomne tilbud og innholdet i dem, og å begrunne valg av leverandør. Denne informasjonen skal gis Konkurransetilsynet senest en måned etter at leverandøravtale er inngått eller fornyet.

For øvrig tas klage av 3. august 2000 fra Det frivillige Skyttervesen over Konkurransetilsynets vedtak av 12. juli 2000 om inngrep mot Det frivillige Skyttervesens avtale med Nammo Raufoss AS ikke til følge."

Med hilsen

Jan A. Halvorsen (e.f.)

Steinar Hauge